

تفاوت معنایی سه واژه «لفظ»، «کلمه» و «قول» با توجه به استعمال آنها در آیات

نسرین انصاریان^۱

^۱ سطح ۴ گرایش تفسیر تطبیقی، مدرس و پژوهشگر جامعه الزهرا (سلام الله علیها)

چکیده

دست یابی به مفاهیم و آموزه‌های قرآن به عنوان ثقل اکبر، منوط به تعمق و موشکافی الفاظ آن است، برخی الفاظ در نگاه ابتدایی مترادف به نظر می‌رسند اما کاوش در استعمالات آنها در قرآن، حاکی از تفاوت‌هایی دقیق در معنای آن الفاظ است؛ سه واژه «لفظ»، «کلمه» و «قول» از این کلمات هستند؛ با توجه به وجود نکات معرفتی در نحوه استعمال هر یک از آنها در قرآن، بی‌بردن به معنا و تفاوت این واژه‌ها با هم اهمیت دارد، از این رو این پژوهش با روش توصیفی، تحلیلی به دنبال پاسخگویی به این پرسش بود که: «تفاوت سه واژه «لفظ»، «کلمه» و «قول» با توجه به استعمال آنها در آیات الهی چیست؟»؛ داده‌های پژوهش در اکثر موارد کتب لغوی، تفسیری، علوم قرآنی و روایی بود و یافته‌های پژوهش به این اشاره دارند که «لفظ» و «مشتقات آن» در قرآن تنها به انسان، «کلمه» و «مشتقات آن» به خداوند، ملائکه و انسان و «قول» و «مشتقات آن» به خدا، انسان و سایر کائنات اسناد داده شده؛ هم‌چنین رابطه منطقی «لفظ» و «کلمه» عموم و خصوص من وجه و رابطه منطقی واژه «قول» با واژه «لفظ» و «کلمه» از جهت معنا عموم و خصوص مطلق است که در آن واژه «قول» عام است؛ شرایط اسناد واژه «کلمه» و «مشتقات آن» به خداوند، مهیا بودن قیود: «حتمیت»، «مؤثر بودن» و «استقلال و استغناء» است و در آیاتی که «قول» و «مشتقات آن» به خداوند نسبت داده شده، به دلیل مسئله‌ای از جانب مخاطب برخی از این قیود، وجود ندارد.

واژه‌های کلیدی: قرآن، کلمه، قول، لفظ